

Hvernig má túlka niðurstöður kennslukönnunar um vinnuálag nemenda?

Edda R. H. Waage, lektor í land- og ferðamálafræði

Greininni er fjallað um vinnuálag nemenda í háskólanámi, þá sérstaklega um tvíþætta merkingu hugtaksins og það hvernig, og að hve miklu leyti, kennarar við Háskóla Íslands geta nýtt sér niðurstöður kennslukönnunar til að stýra vinnuálagi nemenda sinna í námskeiðum. Umfjöllunin er angi af stærri rannsókn (Edda R. H. Waage og Guðrún Geirsdóttir, 2017) sem var liður í diplómanámi höfundar í kennslufræði háskóla.

Vinnuálag er einn þeirra sex þátta kennslukönnunar sem nemendur við Háskóla Íslands eru beðnir um að meta í lok misseris fyrir þau námskeið sem þeir taka. Mat á vinnuálagi er fengið í gegnum þrjár fullyrðingar sem nemendur eru beðnir um að taka afstöðu til. Þær eru:

1. Í samanburði við önnur námskeið í HÍ er þetta námskeið þungt.
2. Í samanburði við önnur námskeið í HÍ er vinnuálag í þessu námskeiði mikið.
3. Námskeiðið er krefjandi.

Nemendur hafa fimm svarmöguleika: Mjög sammála, sammála, hlutlaus, ósammála, mjög ósammála, þar sem hver svarmöguleiki hefur sitt tölugildi; mjög sammála gefur 5 stig, en mjög ósammála gefur 1 stig. Byggt á svörum nemenda er reiknað meðaltalsgildi fyrir hverja og eina fullyrðingu, en fyrir þáttinn vinnuálag er reiknað meðaltalsgildi allra þessara þriggja fullyrðinga til samans. Til samanburðar hefur kennari svo upplýsingar um sambærileg meðaltalsgildi samanlagðra allra námskeiða viðkomandi deildar annars vegar, og fræðasviðs hins vegar, og getur þannig borið niðurstöður fyrir sitt námskeið saman við stærri heildir. Þessi meðaltalsgildi eru einu niðurstöðurnar sem kennari hefur aðgang að.

Tilgangur kennslukönnunar er að bæta kennslu og námskeið og því skiptir máli að kennari geti túlkað niðurstöðurnar á réttan hátt, eigi þær að nýtast. En hvernig ber þá að túlka þær? Skiptir máli í því samhengi að í fyrstu tveimur fullyrðingunum eru nemendur beðnir um að meta námskeiðið út frá samanburði við önnur námskeið?

Tökum dæmi: Hvað ef vinnuálag í tilteknu námskeiði er að meðaltali metið upp á 4,59, og að meðaltalsgildi vinnuálags í öllum námskeiðum deildar sé 3,75, sem sagt talsvert lægra. Er það gott eða slæmt? Er gott að nemendur meti vinnuálag

þessa námskeiðs meira heldur en gengur og gerist í öðrum námskeiðum sem þeir sækja? Eða væri betra að meðaltalsgildið væri lægra? Væri þá betra ef það væri nálægt miðju, þ.e. 3, eða væri betra ef það væri nær meðaltalsgildi deildarinnar?

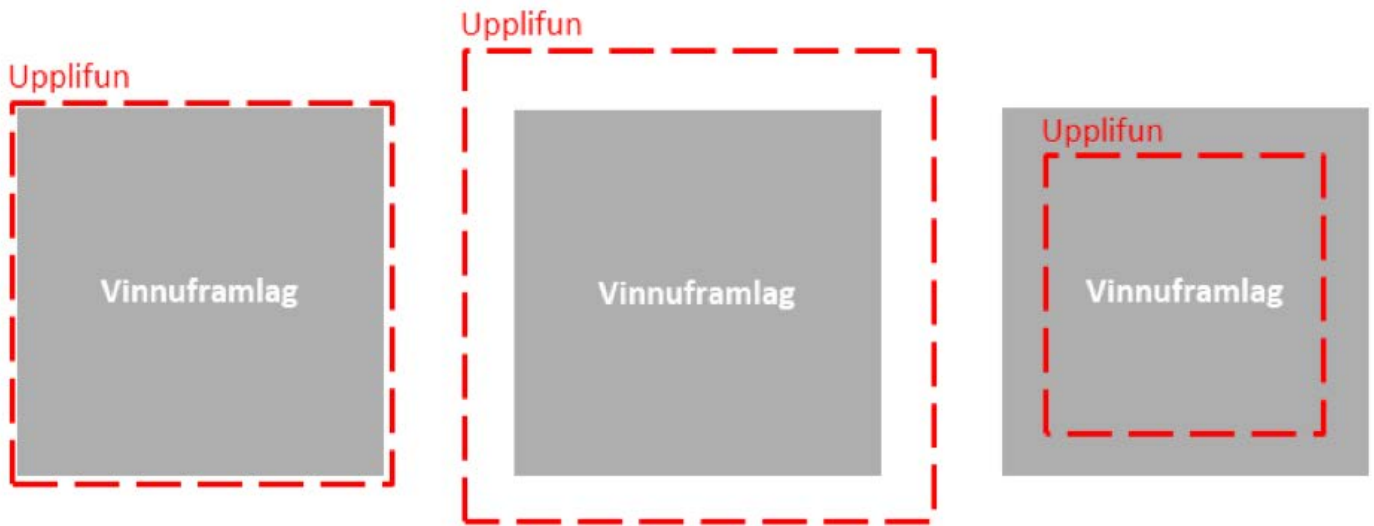
Þýðir þetta að nemendur þessa námskeiðs þurfi að verja meiri tíma í námskeiðið heldur en almennt gerist í námskeiðum deildarinnar, eða er þetta til merkis um eitthvað annað? Hvað felst annars í þessu hugtaki, vinnuálag?

Mörgum er tamt að hugsa um vinnuálag í námi sem ígildi þess tíma sem nemandi þarf að verja í námið, enda kannski ekki furða, þar sem fyrir liggja opinber viðmið þar að lútandi. Hver ECTS-eining ætti þannig að jafngilda 25-30 klst. vinnuframlagi af hálfu nemanda. Af þessu leiðir að einingafjöldi námskeiða gefur sjálfkrafa til kynna hversu miklum tíma gert er ráð fyrir að hver nemandi verji í hvert og eitt námskeið. Það er þó ólíklegt að þetta sé það viðmið sem nemendur hafa í huga þegar þeir svara kennslukönnun. Þessa ályktun byggir ég annars vegar á því að það er mjög snúið að leggja mat, undir lok misseris, á magn þess tíma sem varið var í eitthvert tiltekið námskeið á misserinu í heild sinni. Hins vegar vegna þess að vinnuálag vísar ekki aðeins til mælanlegra þátta, eins og tíma, heldur jafnframt og ekki síður til huglægra þátta sem bæði lýsa og móta upplifun nemandans af vinnuframlaginu sem slíku og ekki aðeins vinnuframlaginu, heldur líka náminu almennt (Kember, 2004). Skoðum þetta nánar:

Kannast þú, lesandi góður, við að hafa sökkt þér svo ofan í eitthvert verkefni sem var svo áhugavert og spennandi að þú gleymdir bæði stað og stund? Gerðir þér litla grein fyrir hvernig tímanum leið, eyddir jafnvel meiri tíma í verkið en gert var ráð fyrir en fannst það ekkert tiltökumál, í ljósi þess að það var svo gefandi? Upplifun af vinnu við slíkt verk gæti gefið til kynna að vinnuframlagið hafi verið minna en raun bar vitni.

Edda R. H. Waage

Mynd 1 – Vinnuálag: Samband vinnuframlags og upplifunar

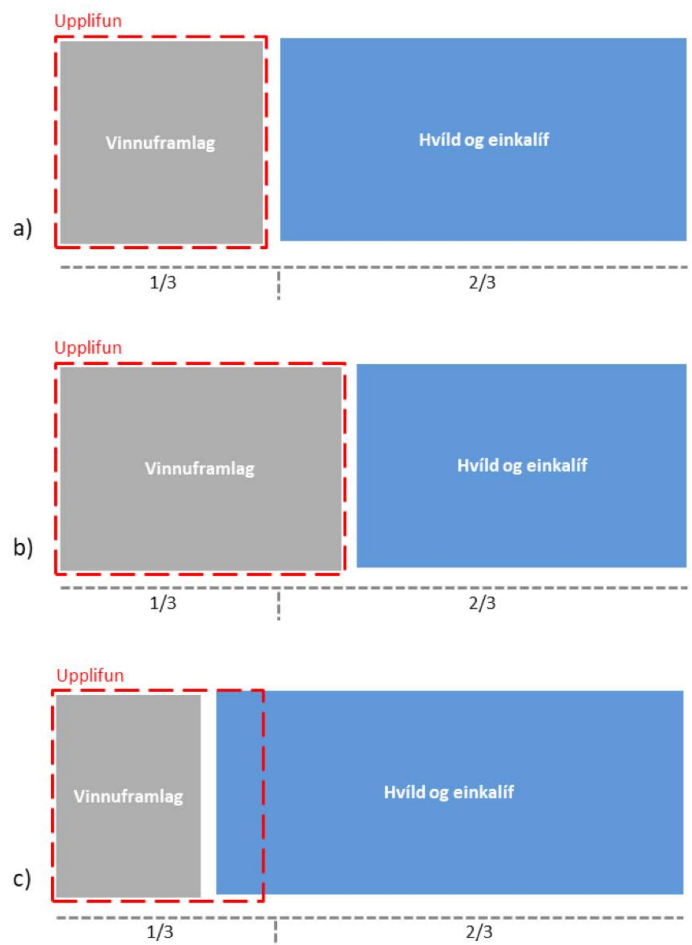
Að sama skapi, kannastu við að hafa þurft að vinna verkefni sem virtist aldrei ætla að taka enda? Kannski vegna þess að það var svo erfitt, eða leiðinlegt, eða kannski vegna þess að þú hafðir einfaldlega öðrum hnöppum að hneppa? Upplifun af vinnu við slíkt verkefni gæti gefið til kynna að vinnuframlagið hafi verið meira en raun bar vitni.

Þessum tveimur einföldu dæmum er ætlað að leiða í ljós það ósamræmi sem getur verið á milli raunverulegs vinnuframlags og upplifunar (Mynd 1). Þegar nemandi svarar fullyrðingum kennslukönnunar um vinnuálag endurspeglar svarið ekki eingöngu vinnuframlagið, heldur jafnframt og ekki síður þá upplifun sem fólgin er í vinnuálaginu. Sú upplifun stýrist ekki aðeins af áhuga eða áhugaleysi, eins og dæmin hér að ofan gætu gefið til kynna, heldur af ýmsum öðrum þáttum sem varða námsumhverfið, námsefnið, eða nemandann sjálfan sem persónu (Kyndt, Berghmans, Dochy og Bulckens, 2014). Hér má nefna þætti eins og skipulag námskeiða, kennsluhætti, námsmat, tengsl nemanda við samnemendur, tengsl nemanda við kennara, áður tilkomna þekkingu og færni, erfiðleikastig námsefnis, áhuga á námsefninu, náms-tækni nemanda, fjölskylduáðstæður nemanda, launaða vinnu nemanda o.fl.

Ef horft er til þess tíma sem liggur að baki hverrar ECTS-einingar kemur í ljós að nemandi í fullu námi ætti á einu misseri að verja 750–900 klst. í nám sitt. Ef miðað er við að hvert misseri telji 16 vikur, að prófatíma meðtöldum, ætti hver nemandi að verja ca. 47–56 klst. á viku í nám sitt. Ef þeim tíma er deilt niður á sjö daga vikunnar þá er niðurstaðan 6,7–8 klst. á dag. Til einföldunar má því segja að samkvæmt Bologna-ferlinu sé gert ráð fyrir að hver nemandi eyði allt að þriðjungi hvers sólarhrings í nám sitt. Hinir tveir þriðju hlutar sólarhringsins standa þá eftir til að sinna hvíld og einkalífi (Mynd 2a).

Hér að framan benti ég á það ósamræmi sem getur verið milli vinnuframlags og upplifunar og getur leitt til þess að nemandi metur vinnuálag sitt ýmist meira eða minna en

vinnuframlagið segir til um. Upplifun af miklu vinnuálagi getur þó líka stafað af því að þessi tímahlutföll milli náms og einkalífs raskast. Sem dæmi, ef gerðar eru það miklar kröfur til nemanda í námi að þessi þriðjungur sólarhringsins dugir ekki til að standa undir þeim og námið gengur á tíma hvíldar og einkalífs, þá er líklegt að nemandi upplifi mikið vinnuálag, í samræmi við mikið vinnuframlag (Mynd 2b). Að sama

Mynd 2 – Samband vinnuálags við hvíld og einkalíf

skapi geta þessi tímahlutföll raskast á hinn veginn, þannig að tími til náms sé skertur vegna umfangs hvíldar og einkalífs. Ef nemandi á sér tímafrekt áhugamál, er með stóra fjöl- skyldu, eða er jafnvel í launaðri vinnu með skóla, þá er líklegt að nemandi upplifi mikið vinnuálag í námi sínu, jafnvel þótt hann verji í raun minni tíma í námið en gert er ráð fyrir, eða kannski einmitt þess vegna (Mynd 2c).

Sem sagt, það er að mörgu að hyggja þegar rýnt er í niður- stöður kennslukönnunar um vinnuálag. Hátt meðaltalsgildi felur ekki endilega í sér áfellisdom þess efnis að vinnuframlag nemanda sé meira en teljast má eðlilegt. Reyndar innihalda niðurstöður kennslukönnunar engar þær upplýsingar sem geta stutt slíka ályktun. Fjölmarginnað getur komið til sem mótar upplifun nemandans af vinnuálaginu. Suma þessa þætti, þá sérstaklega þá sem lúta að námsumhverfinu og námsefninu, getur kennari unnið með til að móta upplifun nemenda af vinnuálaginu; til dæmis hugað að skipulagi nám- skeiðs, kennsluháttum, námsmati, tengslum við nemendur, áhugasviði nemenda o.fl. Aðrar niðurstöður kennslukönnunar

geta mögulega varpað ljósi á stöðu þessara þátta. Þættir sem tengjast einkalífi nemanda eru aftur á móti utan þess sviðs sem kennari getur haft áhrif á.

Til að kennari geti nýtt niðurstöður kennslukönnunar um vinnuálag til að bæta eigin kennslu og námskeið, enn betur og með markvissari hætti en hér er lýst, þyrftu upplýsingar um vinnuframlag nemenda í námskeiði jafnframt að liggja fyrir.

Heimildir:

- Edda R.H. Waage & Guðrún Geirsdóttir. (2017). *The becomings of student workload in higher education*. Handrit í vinnslu.
- Kember, D. (2004). *Interpreting student workload and the factors which shape students' perception of their workload*. *Studies in Higher Education*, 29(2), 165-184.
- Kyndt, E., Berghmans, I., Dochy, F. og Bulckens, L. (2014). 'Time is not enough.' Workload in higher education: A student perspective. *Higher Education Research & Development*, 33(4), 684-698.